

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології
Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

Перший (бакалаврський) рівень

Освітня програма Середня освіта
(польська мова і література)

Спеціальність 014 Середня освіта

014. 02 середня освіта (польська мова і література)

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №9 від “07” червня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вступ до мовознавства
Викладач (-і)	Паньків Уляна Любомирівна
Контактний телефон викладача	0342-59-60-10
E-mail викладача	uliana.pankiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	кредити ЄКТС – 3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться щовівторка з 14.00 по 15.30). Можливі онлайн-консультації за попередньою домовленістю.
2. Анотація до курсу	
<p><i>Вступ до мовознавства</i> як початковий теоретичний курс у цілісній системі лінгвістичної підготовки майбутнього вчителя польської мови передбачає ознайомлення з основними поняттями і термінами, без яких неможливо вивчати жодну мовознавчу дисципліну, і який у міждисциплінарному поєднанні з педагогічними та гуманітарними науками (методикою викладання мови, педагогікою, історією України та історією Польщі, лінгвокраїнознавством, етнологією, літературознавством, перекладознавством) посідає особливе місце у професійному становленні педагогів. Запропоновані для вивчення у цьому курсі проблемні питання про теорію та походження людської мови, її сутність та природу, особливості будови та функціонування мови як особливої структури зі складними системними зв'язками між основними рівнями та одиницями формують осмислений підхід до мовних явищ, пояснення численних фонетичних, морфологічних та лексичних змін, що відбуваються у мові, наукового трактування уже відомих мовленнєвих фактів та практичного їх застосування у шкільному освітньому процесі.</p> <p>Також у межах курсу <i>Вступ до мовознавства</i> здійснюється реалізація проєкту <i>Студентський путівник</i>, який покроково знайомить першокурсника з усією необхідною інформацією про ПНУ. Матеріали <i>Путівника</i> розглядаються на лекційних та практичних заняттях, а також входять до самостійної роботи студента.</p>	
3. Мета та завдання курсу	
<p><i>Метою</i> вивчення <i>Вступу до мовознавства</i> є пізнання та усвідомлення сутності, будови та структурної організації людської мови як особливого багатоаспектного явища. До основних <i>завдань</i> належать: визначення основних функцій мови та їх зв'язок із мисленням та різними видами діяльності людини; застосування загальнонаукових та спеціальних методів дослідження мовних явищ у синхронії і діахронії та практичного використання їх результатів у шкільному освітньому процесі; засвоєння лінгвістичної термінології як теоретичної основи для вивчення майбутніх мовознавчих дисциплін та фахової педагогічної комунікації; дослідження різних аспектів звукового складу мови та особливостей фонографічної адаптації чужомовного матеріалу рідною мовою; вивчення основних етапів формування і розвитку письма залежно від особливостей сприйняття і трактування світу різними народами; знання закономірностей розвитку лексичної системи мови та їх реалізації у літературному та діалектному мовленні; засвоєння теоретичних основ граматики (морфології та синтаксису) з метою їх практичного застосування у системі шкільної освіти при вивченні конкретних слов'янських мов.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>У результаті вивчення курсу <i>Вступ до мовознавства</i> студенти зможуть набути:</p> <ul style="list-style-type: none"> здатність учитися і здобувати нові знання та вміння, що необхідні для особистісного розвитку, соціальної інтеграції та професійної реалізації; здатність самостійно опрацьовувати різні інформаційні джерела, критично їх аналізувати та застосовувати у педагогічній діяльності; уміння працювати індивідуально та в команді; здатність практично застосовувати набуті теоретичні знання з мовознавства у викладацькій роботі; навички критичного і логічного мислення, що допоможуть осмислено оцінювати усталені та новітні лінгвістичні теорії та гіпотези походження мови, її природи та сутності та презентувати 	

їх на уроках польської мови;
 уміння використовувати основні принципи системної та структурної організації мови у методичній роботі;
 можливість доцільно і правильно застосовувати у фаховій педагогічній комунікації лінгвістичну термінологію;
 здатність з наукового погляду трактувати уже відомі здобувачам середньої освіти мовленнєві факти та пояснювати причини, що зумовлюють їх;
 уміння пояснювати місце окремих природних мов у класифікаціях мов світу за їх походженням і за будовою;
 зіставляти на уроках польської мови лінгвальні факти у близькоспоріднених та неспоріднених мовах;
 здатність поєднувати та пояснювати на міждисциплінарному рівні процеси взаємодії зовнішніх та внутрішніх чинників, що зумовлюють історичні зміни лексичного складу мови; виявляти лексико-семантичні категорії слова та причини, що зумовлюють їх виникнення;
 уміння визначати різні види синтаксичних зв'язків слів у словосполученні та правильно використовувати їх для побудови речення і тексту;
 уміння науково оцінювати сучасні лексикографічні інформаційні ресурси стосовно їх репрезентативності як джерел для лінгвістичного аналізу та перекладу чужомовного тексту.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	014 Середня освіта	перший	нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літера тура	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Загальні питання мовознавства. – Предмет і завдання мовознавства. – Місце мовознавства у системі наук та шкільному освітньому процесі. – Методи дослідження мови. Специфіка їх використання на уроках польської мови та при самостійній дослідницькій роботі учнів. – Функції мови. – Мова і мислення. <i>Студентський путівник:</i> Вступ до мовознавства як складник освітньої програми Середня освіта (Польська мова і література) - Рівні підготовки студента у сучасному університеті. – Організація навчального процесу в ПНУ. Самостійна робота: - Основні теорії походження мови. – Гіпотези про природу і сутність мови. Їх об'єктивний аналіз та презентація при викладанні лінгвістичних дисциплін у школі. – Закономірності розвитку мов. –	лекція/ самостійна робота	1, 3, 6	опрацювання теоретичного матеріалу підручників та наукових статей 2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру

<p>Мова і суспільство. <i>Студентський путівник:</i> Структура університету та його місце у загальнодержавних та міжнародних рейтингах. – Студентські організації.</p>					
<p>Тема 2. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація.- Загальна характеристика мов світу. –Порівняльно-історичний метод в основі групування мов за їх походженням. – Основні мовні сім'ї, групи та підгрупи. Докладний аналіз мов, що вивчаються здобувачами середньої освіти. <i>Студентський путівник:</i> Міжнародна діяльність ПНУ. – Необхідність вивчення іноземних мов для реалізації можливостей <i>Програми мобільності</i>. Самостійна робота: - Слов'янська група мов (підгрупи та їх представники).</p>	<p>лекція/ самостійна робота</p>	<p>2, 3, 4</p>	<p>вивчення матеріалу основних джерел, робота з науковими статтями 2 год./ 2год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 3. Фонетика як розділ мовознавства.-Три аспекти вивчення звуків: фізичний, фізіологічний та лінгвістичний. – Артикуляція. Артикуляційна база та докладна її характеристика на уроках польської мови. Акцент. – Поняття фонем. Фонема і звук. <i>Студентський путівник:</i> Мовленнєва діяльність – один зі шляхів успішної психологічної адаптації студента у новому соціальному середовищі та професійного функціонування. Самостійна робота: - Звукова матерія мови. – Фонетика і природничі науки (пояснення міждисциплінарних зв'язків вивчення мови із природничими науками, передбаченими шкільним освітнім процесом). – Класифікація звуків. – Фонетичне членування мовленнєвого потоку. – Основні теорії складу та його особливості у різних слов'янських мовах. – Наголос. <i>Студентський путівник:</i> Знайомство із Відділом виховної та психолого-педагогічної роботи ПНУ.</p>	<p>практичне/ самостійна робота</p>	<p>1, 2, 5</p>	<p>практичні завдання з фонетики; робота з польськими та українськими поетичними текстами 2 год./ 6 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 4. Фонетичні процеси:</p>					

<p>позиційні та комбінаторні зміни звуків. Їх характеристика при вивченні польської мови у школі. – Позиційні зміни звуків (редукція та оглушення дзвінких приголосних). - Комбінаторні зміни (асиміляція, дисиміляція, гаплогія, дієреза, протеза, епентеза, метатеза, субституція).</p> <p>Самостійна робота: - Орфоєпія. – Транскрипція і транслітерація. Специфіка фонетичного засвоєння полонізмів.</p>	<p>лекція/ практичне/ самостійна робота</p>	<p>1, 2, 3</p>	<p>виконання практичних завдань</p> <p>2 год./ 2 год./ 4 год</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 5. Письмо. – Етапи і форми розвитку графічного письма, їх зв'язок з історією. – Поняття ідеограми та мови з ідеографічним письмом. – Три етапи розвитку фонографії. – Особлива роль грецького буквено-звукового письма. – Графіка. Алфавіт. Чотири сім'ї алфавітів та їх використання у сучасному світі. Докладна характеристика кирилиці та латиниці як писемної фіксації мов, найбільш використовуваних учнями.</p> <p><i>Студентський путівник:</i> Структура університету: додаткові можливості отримання додаткових знань. Перші писемні пам'ятки на теренах Прикарпаття (за матеріалами Музею історії та археології).</p> <p>Самостійна робота: - Винайдення письма як особливий чинник розвитку людства. – Передумови розвитку письма. – Три шляхи спрощення письма. – Орфографія. Принципи орфографії.</p>	<p>самостійна робота</p>	<p>2, 4, 5</p>	<p>опрацювання наукової літератури;</p> <p>практичні завдання з орфографії</p> <p>4 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 6. Лексикологія як частина мовознавства. – Розділи лексикології та їх вивчення на уроках польської мови. – Слово як одиниця мови. – Проблема лінгвістичного визначення слова. – Слово і лексема. – Значення слова.</p> <p><i>Студентський путівник:</i> Академічна доброчесність – одна з основних цінностей наукової діяльності студента.</p> <p>Самостійна робота: - Лексико-семантичні категорії (полісемія та її зумовленість; синоніми, антоніми, омоніми та специфіка їх перекладу).</p>	<p>самостійна робота</p>	<p>1, 3, 5, 6</p>	<p>практичні завдання з лексикології</p> <p>6 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>

<p>Тема 7. Лексико-семантична система мови. –Лексико-семантичне поле. – Словниковий склад мови (активна та пасивна лексика). – Термін та його ознаки. – Терміни у метамові лінгвістики. Самостійна робота: - Жаргонізми в учнівському мовленні. – Територіальний діалект як джерело регіональних особливостей усного мовлення представників різних вікових груп, специфіка його використання школярами. – Стилiстична класифікація лексики.</p>	<p>практичне/ самостійна робота</p>	<p>1, 2, 3, 5</p>	<p>засвоєння теоретичного матеріалу та практичні дослідження з діалектології</p> <p>2 год./ 4год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 8. Історичні зміни лексичного складу мови. Екологія мови. – Історична лексикологія та етимологія. - Екстралінгвальні чинники змін лексики природної мови. – Архаїзми та історизми, актуалізація історизмів у сучасній системі освіти. – Неологізми. – Запозичена лексика (класифікація та проблеми семантичної адаптації). <i>Студентський путівник</i> Студентський молодіжний центр як мовне середовище для лексикологічних досліджень. Самостійна робота: - Мовні контакти. Сучасні суспільні зміни крізь призму засвоєння чужомовної лексики. – Явище мовного пуризму: pro et contra.</p>	<p>лекція/ самостійна робота</p>	<p>2, 3, 4</p>	<p>виконання вправ та практичних завдань, зіставні та історичні лексичні дослідження</p> <p>2 год./ 6 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 9. Фразеологія.–Предмет фразеології. – Класифікація фразеологізмів: теоретичні аспекти та їх практичне застосування у методиці викладання польської мови у школі. Національна своєрідність фразеології та специфіка її перекладу. Самостійна робота: - Фразеологізм як знак вторинної номінації. – Латинський паремійний спадок у слов'янській (українській, польській, чеській) фразеології.</p>	<p>практичне/ самостійна робота</p>	<p>2, 3, 4, 5</p>	<p>виконання практичних завдань</p> <p>2 год./ 4 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 10. Лексикографія. – Теоретична і практична лексикографія. – Типи словників (енциклопедичні та лінгвістичні). – Перекладні словники як чинник розвитку міжкультурної комунікації. – Структура словникової статті у найбільш</p>	<p>практичне/ самостійна робота</p>	<p>2, 3, 4</p>	<p>робота з одномовними та перекладними словниками; виконання</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>

поширених одномовних словниках. <i>Студентський путівник</i> : Відділ лексикографії Наукової бібліотеки ПНУ: перспективи сучасних мультикультурних наукових досліджень. Самостійна робота: - Одномовні словники: принципи укладання та використання. – Короткий огляд історії польської та чеської лексикографії.			практичних завдань 2 год./ 4 год.		
Тема 11. Граматика як розділ лінгвістики.– Складові частини граматики. – Дериواتологія між лексикологією та граматикою. - Граматичні категорії. - Граматичне значення слова. Самостійна робота: - Вчення про частини мови та його презентація на уроках польської мови.– Граматичні категорії у слов'янських мовах.	практичне/ самостійна робота	1, 3, 4, 5	опрацювання наукових статей 2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 12. Морфологія. – поняття морфеми. – Види морфем. – Сегментні морфеми. – Несегментні морфеми. – Граматична форма слова (синтетичні та аналітичні форми слова). Самостійна робота: - Особливості граматичної форми слова у відомих студентам близькоспоріднених та неспоріднених мовах.	лекція/ практичне/ самостійна робота	2, 3, 5	засвоєння теоретичного матеріалу, виконання вправ 2 год./ 2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 13. Способи вираження граматичного значення слова. – Синтетичні способи вираження. – Аналітичні способи вираження. Самостійна робота: - Суплетивізм у відомих учням мовах. – Адаптація латинських прикметникових суплетивних форм європейськими мовами. Особливості пояснення їх етимології у шкільному курсі польської мови.	практичне/ самостійна робота	1, 2, 3, 5	засвоєння теоретичного матеріалу, вправи з граматики 2 год./ 2 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 14. . Синтаксис як розділ граматики. - Словосполучення.Типи словосполучень. – Поняття валентності. - Речення та його ознаки. Самостійна робота: - Синтаксичні зв'язки слів у відомих студентам мовах.	практичне/ самостійна робота	2, 4, 5	засвоєння теоретичного матеріалу, виконання завдань із синтаксису 2 год./ 2 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 15. Типологічна класифікація					протягом

мов. Соціолінгвістична класифікація мов. Визначення місця у цих класифікаціях мов, що вивчаються у шкільному освітньому процесі. <i>Студентський путівник: Соціальні проекти ПНУ.</i>	лекція/самостійна робота	2, 3, 5	опрацювання монографії та наукових статей 2 год./ 4 год	семестру
6. Система оцінювання курсу				
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною на ECTSшкалою на основі 100-бальної системи. (див.:пункт "9.3. Види контролю" <u>Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.</u> Загальні 100 балів включають: 35 балів за практичні заняття; 10 балів за самостійну роботу; 5 балів за модульну контрольну роботу; 50 балів за іспит. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.			
Вимоги до письмової роботи	Контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу, яка має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Екзаменаційна робота має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу білета, до якого входять 4 питання. При бажанні студента можливий усний захист екзаменаційної роботи для підвищення підсумкової оцінки			
Практичні заняття	Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку теоретичної та практичної підготовки студента до кожного практичного заняття, виконання ним завдань самостійної роботи. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 4-бальній шкалі.			
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки, а також сумарної кількості балів не менше 25 за 100-бальною шкалою.			
7. Політика курсу				
Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2.				
8. Рекомендована література				
1. Вступ до мовознавства: за ред. І.О.Голубовської. К.: Академія, 2016. 318 с. 2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. К.: Академія, 2006. 336 с. 3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. К.: Академія, 2005. 368 с. 4. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології. К.: Академія, 2008. 344 с. 5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с. 6. Супрун Л.В. Загальне мовознавство. К.: Знання, 2012. 335 с.				

Викладач _____ доцент **Паньків У.Л.**